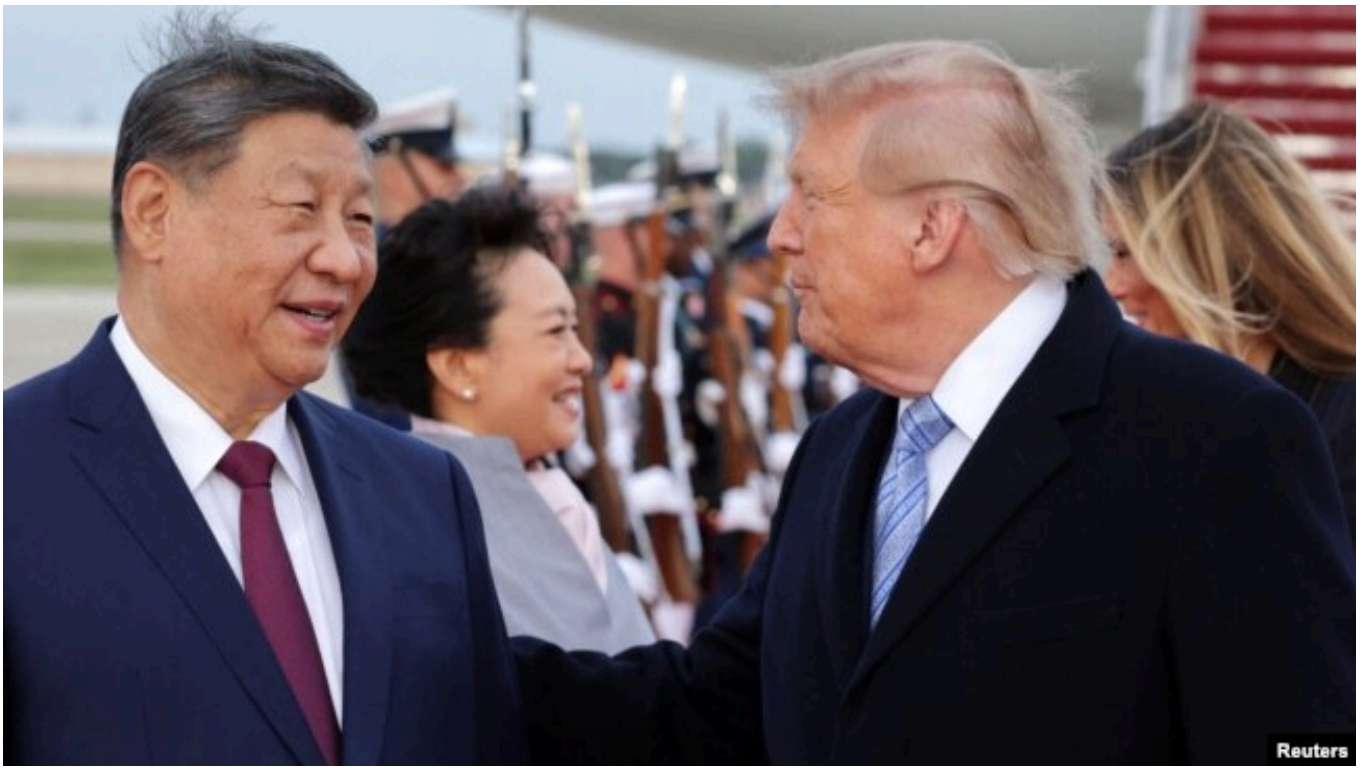
View the original article

ПОЛІТИКА

Китай «хоче і рибку з'їсти, і кісткою не вдавитися». Чи використає Сі «карту» Ірану на саміті з Трампом

Метью Фулко

23 вересня 2026, 08:42

Президент США Дональд Трамп зустрічає голову КНР Сі Цзіньпіна на авіабазі Ендрюс. (штат Меріленд, США) 23 вересня 2026 року

Лідер Китаю Сі Цзіньпін прибув до Вашингтона 24 вересня із офіційним державним візитом. Увечері 23 вересня президент США Дональд Трамп разом із першою леді Меланією Трамп зустріли Сі Цзіньпіна і його дружину Пен Ліюань на авіабазі Ендрюс у штаті Меріленд, що є рідкісним для таких випадків жестом.

Це друга зустріч лідерів двох найбільших економік світу протягом року, але перший візит Сі до Вашингтона за понад десять років.

Радіо Свобода зібрало думки аналітиків про те, чого можна очікувати від цього візиту?

Експерти вважають, що Пекін, схоже, намагається підкреслити свій вплив на Іран, щоб отримати додатковий важіль на переговорах зі своїм головним геополітичним суперником.

Загалом очікування прориву між США і Китаєм щодо Ірану на майбутньому саміті у Вашингтоні невисокі. Трамп дав зрозуміти, що на цій зустрічі із Сі зосередиться на економічних результатах, а китайський лідер відповів тим самим, сформувавши делегацію з керівників провідних компаній.

Але Китай завжди щось має, сховане в рукаві.

Візит **Сі Цзіньпіна** відбувається на тлі суперечностей між США і Китаєм щодо торгівлі, технологій, **Тайваню** та відносин **Пекіна з Тегераном**.

> Напередодні зустрічі міністр закордонних справ Китаю **Ван Ї** 16 вересня зустрівся у Пекіні зі своїм іранським колегою **Аббасом Арагчі**. Це була вже четверта розмова двох міністрів за останні три місяці.

Під час зустрічі Ван зазначив, що Пекін і Тегеран є «всеосяжними стратегічними партнерами».

Вигідна і невигідна війна

Відносини між Китаєм і Іраном дуже асиметричні.

Китай є найбільшим торговельним партнером Ірану і напрямком для понад 80 відсотків його морського експорту нафти, за даними аналітичної **компанії Kpler**, яка спеціалізується на сировинних ринках. Водночас, згідно з даними китайського уряду, на Іран припадає лише 1 відсоток усієї глобальної торгівлі Китаю.

Китай, за словами Вана, «також готовий посилювати діалог і співпрацю з Іраном та захищати законні права й інтереси Ірану».

> Міністр закордонних справ Китаю закликав «усі сторони» вжити заходів, щоб якнайшвидше «відкрити» **Ормузьку протоку** – водний шлях, через який до

війни між США та Іраном проходило близько п'ятої частини світових поставок нафти й газу, – але не став прямо тиснути на Іран.

Він також не запропонував конкретного плану посередництва.

«Китай не збирається виконувати всю важку роботу», щоб знову посадити США та Іран за стіл переговорів, сказала Радіо Свобода **Елізабет Фройнд Ларус**, позаштатна старша наукова співробітниця аналітичного центру Pacific Forum.

Вона зазначила, що Китай отримує геополітичну вигоду від того, що конфлікт виснажує військові ресурси США, хоча водночас Пекін зазнає економічного тиску через подорожчання енергоносіїв і сировини.

За даними Бюджетного управління Конгресу, війна з Іраном до 1 серпня коштувала Пентагону понад 38 мільярдів доларів.

Крім того, протягом останніх місяців Вашингтон перекинув значні військові ресурси з **Індо-Тихоокеанського регіону на Близький Схід**.

Уперше з часів Другої світової війни Сполучені Штати зараз не мають розгорнутого авіаносця в західній частині Тихого океану, що непокоїть американських союзників, занепокоєних масштабним нарощуванням військової потужності Китаю.

Водночас Пекін стикається зі стрімким зростанням цін на нафту. Цього місяця ф'ючерси на сиру нафту в Шанхаї досягли рекордних 929,4 юаня – 137,80 долара – за барель після того, як підтримувані Іраном угруповання здійснили атаки безпілотниками, що пошкодили саудівський нафтопровід «Схід – Захід».

Певною мірою стратегічне накопичення Китаєм запасів нафти захищає його від зростання цін.

За даними **Управління енергетичної інформації США (EIA)**, минулого року Пекін щодня спрямовував у свої національні нафтові сховища в середньому 1,1 мільйона барелів, унаслідок чого станом на грудень 2025 року загальний обсяг запасів становив 1,4 мільярда барелів. Це втричі більше за Стратегічний нафтовий резерв США.

Однак запас міцності, який забезпечує цей резерв, має свої межі.

Державні прапори Китаю та Ірану майорять на площі Тяньаньмень під час візиту президента Ірану Ібрагіма Раїсі до Пекіна, Китай, 14 лютого 2023 року

Білл Бішоп, експерт із Китаю та оглядач із Вашингтона, зазначив у випуску свого інформаційного бюлетеня **Sinocism** від 16 вересня, що «глобальні економічні наслідки ще одного величезного стрибка цін на нафтохімічну продукцію завдадуть шкоди експортним ринкам, яких потребує економіка КНР».

«Китай однозначно хоче завершення війни – вищі ціни на нафту не відповідають нічиїм інтересам, але питання полягає в тому, хто має заплатити ціну за її припинення?» – сказала в інтерв'ю Юнь Сунь, директорка Китайської програми Центру Стімсона у Вашингтоні.

> «Якщо Китай має тиснути на Іран, це порушить питання про те, що США та Іран зроблять для деескалації та стабілізації ситуації *і для задоволення потреб Ірану у сфері безпеки. Поки що конкретики щодо цього досить мало».*

Допомога Ірану у веденні війни

Як і у війні Росії проти України, Китай офіційно зберігає нейтралітет у війні США з Іраном, але при цьому надає Тегерану значну підтримку.

Найважливіше те, що закупівля Пекіном великих обсягів іранської нафти забезпечила економічне рятівне коло для іранського режиму, який опинився у скрутному становищі. Щоб обходити жорсткі американські санкції, Китай використовує прихований механізм торгівлі, подібний до бартеру, повідомляє Reuters. Оскільки транзакції не проходять через глобальну фінансову систему, в якій домінує Захід, вони уникають контролю США.

Адміністрація президента США Дональда Трампа неодноразово тиснула на Китай, вимагаючи співпрацювати у виконанні санкцій проти Ірану. Після того як наприкінці серпня адміністрація посилила ці санкції, міністр фінансів Скотт Бессент попередив, що ті, хто «допомагає» Тегерану, не повинні «недооцінювати ціну випробування Вашингтона».

США мають кілька можливостей змусити Китай краще співпрацювати у виконанні санкцій проти Ірану.

Перша – внесення до чорного списку незалежних китайських нафтопереробних заводів, які закуповували іранську нафту у великих обсягах. Наразі під санкції потрапили п'ять таких компаній. Вашингтон також запровадив санкції проти десятків пов'язаних із Китаєм судноплавних компаній і суден за морську торгівлю з Іраном.

Ці заходи створили суттєві комерційні перешкоди і посилили тиск щодо дотримання санкцій.

Судна в Ормузькій протоці неподалік узбережжя Бандар-Аббаса

Однак Іран та його китайські покупці можуть обходити санкції.

Іран, як і Росія, використовує так званий «тіньовий флот» старих нафтових танкерів і підставні компанії, які приховано експортують нафту. Пекін також наказав своїм компаніям не виконувати американські санкції.

Утім, Вашингтон має у своєму арсеналі значно потужнішу економічну зброю – домінування у світовій фінансовій системі.

> Адміністрація Трампа могла б заборонити китайським державним банкам, які допомагають обходити санкції, користуватися доларом. Такий крок мав би руйнівні наслідки для китайської економіки.

Однак, враховуючи масштабні економічні відносини між США та Китаєм, «широке запровадження санкцій проти китайських фінансових установ також може мати дуже руйнівні наслідки для американської економіки», сказав в інтерв'ю юрист і консультант із політичних ризиків Росс **Даррелл Файнголд**, який працює у Тайбеї.

Водночас американські фінансові компанії, що працюють у Китаї, ймовірно, зіткнулися б із жорсткими заходами у відповідь з боку Пекіна.

Якщо адміністрація Трампа справді серйозно розглядає санкції проти великих китайських банків, «ці фінансові установи донесуть свої занепокоєння до Білого дому», каже він.

Частково логіка Пекіна щодо невиконання санкцій ґрунтується на його трактуванні міжнародного права.

«Немає санкцій ООН проти нормальної торгівлі між Китаєм та Іраном», – каже Сунь із Центру Стімсона, додаючи: «І Китай не визнає законність односторонніх санкцій США».

Для Вашингтона одним із найбільш тривожних аспектів позиції Китаю на користь Ірану є те, що вона поширюється і на військову сферу.

«Китай відіграє критично важливу, але часто недооцінену роль у підтримці оборонно-промислової бази Ірану», – заявив у липні заступник голови Американо-китайської комісії з огляду економіки та безпеки **Майк Куйкен**.

Ця роль включає постачання компонентів для іранських безпілотників Shahed і балістичних ракет, а також перхлорату натрію – хімічної речовини, необхідної для ракетного палива. Тегеран використовує китайську супутникову навігаційну систему BeiDou для керування військовими операціями.

> У матеріалах Комісії стверджується, що Китай переважно утримується від прямих продажів озброєнь Ірану з середини 2000-х років, однак економічна, технологічна і дипломатична підтримка Пекіна допомагає Тегерану підтримувати нафтовий експорт та отримувати технології подвійного призначення, необхідні для безпілотників, балістичних ракет та інших видів озброєнь.

Пекін заперечує, що підтримує Іран у військовій сфері або надає йому розвідувальну інформацію.

Підхід Китаю до постачання Ірану обладнання подвійного призначення – тобто такого, що може мати як комерційне, так і військове застосування, – а також доступ Ірану до китайських технологій супутникової навігації «формується під впливом суперечності між зацікавленістю Пекіна у підтримці іранських можливостей у ключових сферах і його прагненням мінімізувати можливі негативні наслідки», сказав Радіо Свобода Джон Ван Ауденарен, аналітик дослідницької компанії BluePath Labs у Вашингтоні, яка спеціалізується на технологіях.

Китай остерігається ризику додаткових масштабних американських санкцій проти китайських компаній або погіршення відносин із Вашингтоном та його союзниками, додав він.

Пов'язані з Іраном бойовики-хусити позують біля захопленої військової машини. Фото з відео, опублікованого хуситами 15 вересня 2026 року

Глухий кут зберігається

Останніми тижнями Трамп применшував значення тісних зв’язків Пекіна з Тегераном, заявивши журналістам у Білому домі 4 вересня, що «вони [Китай] насправді не беруть участі» у війні з Іраном. Раніше Трамп заявляв, що Сі пообіцяв йому, що Китай не постачатиме Ірану військового обладнання.

«Можливо, вони [Трамп і Сі] проведуть непублічну розмову про значення санкцій», коли зустрінуться, сказала Радіо Свобода **Каріс Вітте**, експертка з Китаю, яка працює в Ізраїлі, та виконавча директорка аналітичного центру **SIGNAL Group**.

Президент США Дональд Трамп позує для фото з Головою КНР Сі Цзіньпіном під час відвідин урядової резиденції Чжунаньхай у Пекіні, 15 травня 2026 року

Під час обговорення в Інституті Гудзона у Вашингтоні 17 вересня **Нік Снайдер,** позаштатний старший науковий співробітник аналітичного центру і колишній високопоставлений посадовець Державного департаменту, заявив, що «китайці хочуть і рибку з'їсти, і кісткою не вдавитися» на Близькому Сході – зберегти Іран як державу-клієнта і водночас підтримувати добрі відносини з країнами Перської затоки.

За його словами, у міру затягування війни така стратегія стає дедалі менш життєздатною.

Для Пекіна «припинення війни не варте того, щоб підтримати позицію США», каже Вітте. «Більша мета Китаю – дистанціюватися від США і дискредитувати США».

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

«Ніхто не перебуває поза зоною досяжності санкцій США»: чи наважиться Вашингтон тиснути на Китай

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

США дозволили іранській делегації відвідати сесію Генасамблеї ООН у Нью-Йорку

Світ | Політика | Китай: виклики | США | Вибір редакції: світ

© Радіо Свобода, 2026 | Усі права застережено.